Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle, 30.9.2026

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

RP 177/2026 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till studieförmånslag och till lagar som har samband med den

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf tackar för möjligheten att avge sitt utlåtande angående RP 177/2026 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till studieförmånslag och till lagar som har samband med den.

FSS anser att propositionens allmänna mål huvudsakligen är viktiga och välmotiverade. Det är centralt att studiestödssystemet möjliggör heltidsstudier, tryggar försörjningen under studietiden och stärker ställningen för studerande i utsatta situationer. Det är även positivt att propositionen identifierar behovet av att minska på minderårigas skuldsättning. Vi vill fästa utskottets uppmärksamhet vid två huvudområden som enligt vår bedömning behöver beaktas i den fortsatta behandlingen av propositionen.

Försörjning för läropliktiga utan skuldsättning

Propositionen slår fast att minderårigas skuldsättning bör minska, och den riktningen delar vi. Vi anser dock att målet borde gå längre. Studielån bör inte vara en del av försörjningen för minderåriga studeranden. Vi välkomnar att statsborgen slopas för minderåriga som bor hos sina föräldrar, men ser det som ett första steg.

FSS uttrycker sin djupa oro över att minderåriga som bor självständigt fortsättningsvis förväntas lyfta lån vid fall av att studiepenningen, bostadstillägget och vårdnadshavares inkomst inte räcker till att försörja den unga under sina studier. Läroplikten är en skyldighet, och därför anser FSS att en minderårig aldrig bör behöva skuldsätta sig för att fullgöra den. De minderåriga som bor självständigt bär redan ett större ansvar för sin ekonomi än sina jämnåriga, och kan anses höra till de mest utsatta studerandena. Om ett av reformens centrala mål är att minska minderårigas skuldsättning borde den absolut i första hand stärka stödet för den här gruppen, inte erbjuda dem lån.

Vi förstår att reformen ska genomföras kostnadsneutralt och att det sätter gränser för vad som är möjligt. Men när pengarna är begränsade innebär varje förbättring ett val om vad som prioriteras, och vi ser en risk att det studiestödssystem som nu föreslås etablerar studielån som en allt mer självklar del av studerandes försörjning, även för de mest utsatta. Regeringen vill trygga försörjningen under

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

studietiden. Om minderårigas skuldsättning är ett problem, hur ska deras ställning stärkas inom samma ram?

Att minderåriga förväntas ta studielån påverkar också jämlikheten. Studerande från ekonomiskt starka hem kan med föräldrarnas hjälp undvika lån, medan studerande från låginkomstfamiljer oftare måste välja mellan skuld och arbete vid sidan om studierna. En minderårig ska inte behöva välja mellan att skuldsätta sig och att ge upp den tid som är tänkt för att lära sig ett yrke och hitta sin väg. Konsekvenserna kan vara livslånga.

Vi vill också lyfta en risk för möjligheten att fortsätta till högre utbildning. Den som redan när läroplikten är fullgjord har skulder som inte kompenseras, kan tveka inför fortsatta studier. Det går emot regeringens mål om kontinuerligt lärande och en högre utbildningsnivå. Vi noterar att studielånskompensation gäller på tredje stadiet men inte på andra stadiet, trots att förväntan om lån är densamma.

Vi ber utskottet verka för att läropliktiga minderåriga inte hänvisas till studielån för sin försörjning, och i andra hand att även andra stadiets studerande blir berättigade till studielånskompensation. Vi ber också att det utreds om stödet för studerande med barn på längre sikt kan stärkas genom familjepolitiken.

Stöd för boende och resor när avstånden till svenskspråkig utbildning är långa

Propositionen förbättrar stödet för läropliktiga som måste studera långt från hemmet på flera sätt, och det välkomnar vi. Det är tacksamt att stödet för veckoslutsresor betalas schablonmässigt och på förhand, så att den studerande inte längre är tvungen att betala resorna ur egen ficka och retroaktivt ansöka om ersättning. Vi välkomnar också rätten till stöd i fråga om yrkesutbildning kommer att utvidgas till att omfatta den examen som den studerande väljer. Propositionen konstaterar också att resestödet och bostadstillägget kan minska behovet av studielån för läropliktiga. Det är ett viktigt steg mot att unga ska kunna välja utbildning oavsett bostadsort, och det är centralt att studiestödets utformning minskar behovet av att finansiera studierna genom lån.

Vi ser ändå en risk för att stödet inte når alla som behöver det. Rätten förutsätter att färdvägen till närmaste läroanstalt på rätt språk är över 100 kilometer eller att den dagliga resan tar över tre timmar. Gränsen finns redan idag, och vi förstår behovet av en tydlig gräns. Men vi anser fortfarande att gränserna är oskäligt stränga. För många svenskspråkiga är avståndet till den utbildning de vill gå betydande utan att någon av gränserna nås. Resan är för lång för att pendla, men stödet uteblir, och då blir lån det som återstår. För en läropliktig är ett val som förutsätter skuldsättning inte ett fritt val.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

Vi vill också lyfta fram bostadstillägget. Det nya bostadstillägget för läropliktiga är enligt propositionen något lägre än den nuvarande inkvarteringsersättningen. För den som inte får en avgiftsfri internatplats, till exempel i gymnasiet eller när platsen av godtagbara skäl inte kan tas emot, kan skillnaden i praktiken hamna på familjen eller behöva täckas med studielån. Även små förändringar i stödnivån kan få stora konsekvenser för de studerande som har minst ekonomiskt utrymme.

Slutligen har enligt vår bedömning konsekvenserna för svenskspråkiga andra stadiets studerande inte belysts tillräckligt. Deras utbildningsbud är mer begränsat, särskilt inom yrkesutbildningen, och när den svenskspråkiga befolkningen minskar snabbare blir också utbildningsnätverket på svenska glesare i snabbare takt. Avstånd och boende får därmed större betydelse för svenskspråkiga studeranden. Konsekvenserna för minderåriga som bor självständigt borde dessutom bedömas separat.

Vi ber utskottet lyfta fram vikten av att konsekvenserna för svenskspråkiga andra stadiets studerande och för självständigt boende minderåriga utreds. Vi ber också att avståndsgränsen och bostadstilläggets nivå följs upp aktivt och justeras om det visar sig att stödet inte når dem som behöver det. Eftersom antalet mottagare är litet är en sådan uppföljning också en lågkostnadsåtgärd som ryms inom reformens ram.

Vi delar propositionens mål att stärka studerandes försörjning och minska minderårigas skuldsättning. Våra förslag gäller hur målen kan nås bättre inom reformens ram. Unga ska kunna välja utbildning av intresse, inte enligt vad familjens ekonomi eller bostadsort tillåter. Vi svarar gärna på frågor och står till utskottets förfogande.

HE 177/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa HE 177/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

FSS katsoo, että esityksen yleiset tavoitteet ovat pääosin tärkeitä ja perusteltuja. On keskeistä, että opintotukijärjestelmä mahdollistaa kokoaikaisen opiskelun, turvaa toimeentulon opintojen aikana ja vahvistaa haavoittuvassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa. On myös myönteistä, että esityksessä tunnistetaan tarve vähentää alaikäisten velkaantumista. Haluamme kiinnittää valiokunnan huomion kahteen pääalueeseen, jotka arviomme mukaan on otettava huomioon esityksen jatkokäsittelyssä.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

Toimeentulo ilman velkaantumista oppivelvollisille

Esityksessä todetaan, että alaikäisten velkaantumista tulee vähentää, ja tämän suunnan jaamme. Katsomme kuitenkin, että tavoitteen tulisi ulottua pidemmälle. Opintolainan ei tulisi olla osa alaikäisten opiskelijoiden toimeentuloa. Pidämme myönteisenä, että valtiontakaus poistetaan alaikäisiltä, jotka asuvat vanhempiensa luona, mutta näemme sen vasta ensimmäisenä askeleena.

FSS ilmaisee syvän huolensa siitä, että itsenäisesti asuvien alaikäisten odotetaan edelleen nostavan lainaa, jos opintoraha, asumislisä ja huoltajan tulot eivät riitä nuoren toimeentuloon opintojen aikana. Oppivelvollisuus on velvollisuus, ja siksi FSs katsoo, ettei alaikäisten pitäisi koskaan joutua velkaantumaan sen suorittamiseksi. Itsenäisesti asuvat alaikäiset kantavat jos nyt suurempaa vastuusta taloudestaan kuin ikätoverinsa, ja heidät voidaan katsoa kuuluvan haavoittuvimmassa asemassa oleviin opiskelijoihin. Jos yksi uudistuksen keskeisistä tavoitteista on vähentää alaikäisten velkaantumista, sen tulisi ehdottomasti ensisijaisesti vahvistaa tämän ryhmän tukea sen sijaan, että heille tarjotaan lainaa.

Ymmärrämme, että uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti ja että se asettaa rajoja sille, mikä on mahdollista. Kun varat ovat rajalliset, jokainen parannus kuitenkin merkitsee valintaa siitä, mitä priorisoidaan. Näemme riskin, että nyt ehdotettu opintotukijärjestelmä vakiinnuttaa opintolainan yhä itsestäänselvemmäksi osaksi opiskelijoiden toimeentuloa, myös haavoittuvimmassa asemassa olevien kohdalla. Jos alaikäisten velkaantuminen on ongelma, miten heidän asemaansa vahvistetaan samassa kustannuskehyksessä?

Se, että alaikäisten odotetaan ottavan opintolainaa, vaikuttaa myös yhdenvertaisuuteen. Taloudellisesti vakavaraisista kodeista tulevat opiskelija voivat vanhempiensa avulla välttää lainan, kun taas pienituloisista perheistä tulevat joutuvat useammin valitsemaan velan ja opintojen ohella tehtävän työn välillä. Alaikäisen ei pitäisi joutua valitsemaan velkaantumisen ja sen ajan menettämisen välillä, jonka on tarkoitus kuulua ammatin oppimiseen ja oman tien löytämiseen. Seuraukset voivat olla elinikäisiä.

Haluamme myös nostaa esiin riskin, joka liittyy mahdollisuuteen jatkaa korkeakoulutukseen. Se, jolla on oppivelvollisuuden päättyessä velkaa, jota ei hyvitetä, voi epäröidä opintojen jatkamista. Tämä on ristiriidassa hallituksen jatkuvan oppimisen ja korkeamman koulutustason tavoitteiden kanssa. Toteamme, että opintolainahyvitys koskee korkeakouluopiskelijoita mutta ei toisen asteen opiskelijoita, vaikka oletus lainan otosta on sama.

Pyydämme valiokuntaa toimimaan sen puolesta, ettei oppivelvollisia alaikäisiä ohjata toimeentulonsa osalta opintolainaan, ja toissijaisesti sen puolesta, että myös toisen asteen opiskelijat oikeutetaan

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

opintolainahyvitykseen. Pyydämme myös selvittämään, voitaisiinko lapsiperheellisten opiskelijoiden tukea vahvistaa pidemmällä aikavälillä perhepolitiikan kautta.

Tuki asumiseen ja matkoihin, kun etäisyydet ruotsinkieliseen koulutukseen ovat pitkiä

Esitys parantaa useilla tavoilla tukea oppivelvollisille, joiden on opiskeltava kaukana kotoa, ja pidämme sitä myönteisenä. On kiitettävää, että viikonloppumatkojen tuki maksetaan kiinteämääräisenä ja etukäteen, jolloin opiskelijan ei enää tarvitse maksaa matkoja omasta pussistaan ja hakea korvausta jälkikäteen. Pidämme myönteisenä myös sitä, että ammatillisen koulutuksen tukioikeus laajenee koskemaan opiskelijan valitsemaa tutkintoa. Esityksessä todetaan myös, että koulumatkatuki ja asumislisä voivat vähentää oppivelvollisten opintolainan tarvetta. Se on tärkeä askel kohti sitä, että nuoret voivat valita koulutuksen asuinpaikasta riippumatta, ja on keskeistä, että opintotuen muotoilu vähentää tarvetta rahoittaa opintoja lainalla.

Näemme kuitenkin riskin, ettei tuki tavoita kaikkia, jotka sitä tarvitsevat. Oikeus edellyttää, että matka lähimpään oikeankieliseen oppilaitokseen on yli 100 kilometriä tai että päivittäinen matka kestää yli kolme tuntia, Raja on olemassa jo nykyisin, ja ymmärrämme selkeän rajan tarpeen. Katsomme silti edelleen, että rajat ovat kohtuuttoman tiukkoja. Monelle ruotsinkieliselle etäisyys haluttuun koulutukseen on huomattava ilman, että kumpikaan raja täyttyy. Matka on liian pitkä päivittäiseen kulkemiseen, mutta tukea ei tule, ja silloin jäljelle jää laina. Oppivelvolliselle valinta, joka edellyttää velkaantumista, ei ole vapaa valinta.

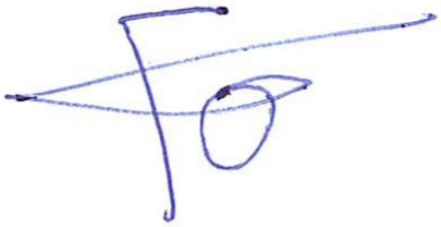
Haluamme nostaa esiin myös asumislisän. Oppivelvollisten uusi asumislisä on esityksen mukaan hieman nykyistä majoituskorvausta pienempi. Sille, joka ei saa maksutonta asuntolapaikkaa, esimerkiksi lukiossa tai silloin kun paikkaa ei hyväksyttävistä syistä voida ottaa vastaan, erotus voi käytännössä jäädä perheen maksettavaksi tai se joudutaan kattamaan opintolainalla. Pienetkin muutokset tukitasossa voivat vaikuttaa merkittävästi niihin opiskelijoihin, joilla on vähiten taloudellista liikkumavaraa.

Lopuksi arviomme mukaan vaikutuksia ruotsinkielisiin toisen asteen opiskelijoihin ei ole arvioitu riittävästi. Heidän koulutustarjontansa on rajallisempaa, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa, ja kun ruotsinkielinen väestö vähenee nopeammin, myös ruotsinkielinen koulutusverkosto harvenee nopeammin. Etäisyys ja asuminen korostuvat siksi ruotsinkielisillä opiskelijoilla. Vaikutukset itsenäisesti asuviin alaikäisiin tulisi lisäksi arvioida erikseen.

Pyydämme valiokuntaa nostamaan esiin, että vaikutuksen ruotsinkielisiin toisen asteen opiskelijoihin ja itsenäisesti asuviin alaikäisiin on tärkeää selvittää. Pyydämme myös, että etäisyysrajaa ja asumislisän tasoa seurataan aktiivisesti ja niitä tarkistetaan, jos tuki ei osoittaudu tavoittavan niitä, jotka

sitä tarvitsevat. Koska saajia on vähän tällainen seuranta on myös edullinen toimenpide.

Jaamme esityksen tavoitteen vahvistaa opiskelijoiden toimeentuloa ja vähentää alaikäisten velkaantumista. Ehdotuksemme koskevat sitä, miten tavoitteisiin voitaisiin päästä paremmin uudistuksen kehyksessä. Nuorten tulee voida valita koulutus kiinnostuksensa mukaan, ei sen mukaan, mitä perheen talous tai asuinpaikka sallii. Vastaamme mielellämme kysymyksiin ja olemme valiokunnan käytettävissä.

Fanny Östergård, puheenjohtaja / ordförande

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS

Tilläggsinformation

Poliittinen asiantuntija / politiskt sakkunnig Cecilia Sippel, cecilia.sippel@skolungdom.com

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi